

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการพัฒนาระบบและส่งเสริม
เศรษฐกิจฐานรากให้เกิดผลสัมฤทธิ์

จัดทำโดย นายชัฐพล สายะพันธ์
รหัส 9835

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 98
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2566
ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ.

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง การขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริม
เศรษฐกิจฐานรากให้เกิดผลสัมฤทธิ์

จัดทำโดย นายชัชพล สายะพันธ์
รหัส 9835

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 98
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2566

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สำนักงาน ก.พ.

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตร
นักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม ของสำนักงาน ก.พ.

ลงชื่อ.....

นางปัทมา เขียววิศิษฐ์สกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

นางสาวสุชาดา ไทยบรรเทา
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

นางระรินทิพย์ ศิโรรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ดำเนินการตามภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สนับสนุนเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564 และ 2565) และฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565 - 2570) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนและเกษตรกรมีรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น และลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ สร้างความเข้มแข็งชุมชน สร้างอาชีพและรายได้ให้มีความมั่นคง ในแผนงานบูรณาการฯ มีสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานเจ้าภาพดำเนินการ ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานที่ผ่านมา มีข้อสังเกตจากหลายหน่วยงาน สรุปสาระสำคัญ ดังนี้ (1) การวางแผน พบว่าแผนงานไม่เชื่อมโยงการดำเนินงานการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดกิจกรรม จากต้นน้ำถึงปลายน้ำ ขาดความต่อเนื่อง ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานในพื้นที่ เป็นต้น (2) การปฏิบัติงาน พบว่า ขาดหน่วยงานสำคัญเข้าร่วม การดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายและตัวชี้วัดกิจกรรม ไม่มีแผนบริหารความเสี่ยง การให้บริการด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และระบบอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอ องค์ความรู้ที่ให้เป็นความรู้เดิม เป็นต้น (3) การวัดความสำเร็จ พบว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์ยังไม่ครอบคลุมผลการดำเนินงานของโครงการ และ (4) การปรับปรุงกระบวนการ พบว่า ยังไม่มีการทบทวนการดำเนินงานแผนงานเป็นรูปธรรม

ผลการศึกษาสรุปแนวทางในการพัฒนา ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนี้

1) การวางแผน หน่วยงานเจ้าภาพ สศก. ควรดำเนินการ (1) เตรียมการกำหนดแผนงานโครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัด ที่หน่วยงานต่างๆ เสนอคำขอมาให้เชื่อมโยงกันตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ (2) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ส่งต่อกันตั้งแต่แนวทางที่ 1 ไปแนวทางที่ 2 และไปแนวทางสุดท้ายแนวทางที่ 3 ให้ได้รับผลประโยชน์จากโครงการอย่างสมบูรณ์ (3) กำหนดรายละเอียดการจัดทำค่าของงบประมาณให้ครอบคลุมกิจกรรม ตัวชี้วัด และกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงานโครงการที่มีความเชื่อมโยงกันให้เพียงพอต่อการปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่กำหนดไว้ และสรุปข้อสังเกตการดำเนินงานที่ผ่านมาให้หน่วยงานต่างๆ นำกลับไปปรับปรุง โดยควรขอตั้งงบประมาณดำเนินโครงการไว้ที่ สศก. เพื่อเบิกจ่ายให้กับหน่วยงานร่วมบูรณาการ (4) จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงให้ครอบคลุมปัจจัยที่อาจมีผลกระทบ และ (5) กำหนดรูปแบบการติดตามประเมินผลโครงการโดยมีหน่วยงานร่วมบูรณาการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2) การปฏิบัติงาน หน่วยงานเจ้าภาพ สศก. ควรอำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาที่มีในระหว่างดำเนินโครงการ จัดสรรงบประมาณตามเวลาให้กับหน่วยงานร่วมบูรณาการตามเวลาที่กำหนด และติดตามประเมินผลร่วมกับหน่วยงานร่วมบูรณาการ ส่วนหน่วยงานบูรณาการในพื้นที่ ดำเนินการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจให้เจ้าหน้าที่ จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ที่ต้องใช้ตามแผนงานโครงการที่ได้รับอนุมัติ บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการปัญหาที่เกิดขึ้นตามแผนบริหารความเสี่ยง โครงการที่กำหนดไว้ รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณให้หน่วยงานเจ้าภาพ สศก. ทราบทุกไตรมาส รวมทั้งร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรม ตัวชี้วัด กลุ่มเป้าหมาย ร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพ สศก.

3) การวัดความสำเร็จ หน่วยงานเจ้าภาพ สศก. โดยศูนย์ประเมินผล (ศปผ.) ดำเนินการติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ศปผ.ติดตามผลการดำเนินงานที่ได้รับรายงาน มาจากหน่วยงานร่วมบูรณาการเป็นรายไตรมาส สรุปเสนอกองนโยบายและแผน (กนผ.) รายไตรมาสเพื่อใช้ ประโยชน์บริหารจัดการโครงการต่อไป ส่วนที่ 2 ศปผ. ลงพื้นที่ติดตามประเมินผลโครงการช่วงปลายปี งบประมาณร่วมกับหน่วยงานร่วมบูรณาการในพื้นที่ตามกิจกรรม ตัวชี้วัด กลุ่มเป้าหมาย ตามที่กำหนด นำมา สรุปข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเสนอ กนผ.ทราบ ส่วนหน่วยงานบูรณาการในพื้นที่ ดำเนินการรายงานผลการ ดำเนินงานให้กับหน่วยงานเจ้าภาพ สศก. ตามที่กำหนดรายไตรมาส

4) การปรับปรุงกระบวนการ หน่วยงานเจ้าภาพ สศก. โดย กนผ. นำผลการติดตามประเมินผลที่ ศปผ. ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานบูรณาการในพื้นที่มาปรับปรุงการจัดทำข้อเสนอแนะการจัดทำแผนงานโครงการที่ มีกิจกรรม ตัวชี้วัด กลุ่มเป้าหมายเชื่อมโยงกันอย่างสมบูรณ์ และการปรับปรุงการดำเนินงานในพื้นที่ให้กลไก การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งทบทวนและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงโดยนำปัจจัยความเสี่ยง ใดที่เกิดขึ้นแล้วและอาจจะเกิดขึ้นในระยะต่อไปนำมาทำแผนบริหารความเสี่ยงเพิ่มเติม

การดำเนินงานมีปัจจัยที่อาจจะกระทบความสำเร็จได้ คือ (1) การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง (2) งบประมาณที่ได้รับจัดสรรลดลง (3) โรคระบาดและภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดความรุนแรง (4) ทำโครงการ แบบเดิมทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่สนใจเข้าร่วม และ (5) ไม่พัฒนาระบบและกลไกทำงานบูรณาการ การแก้ไขปัญหา ดังกล่าว คือ สศก.ต้องนำเสนอผลการติดตามประเมินผลโครงการให้ผู้บริหารชุดใหม่และหน่วยงานร่วมบูรณาการ ทราบถึงผลโครงการที่ช่วยผู้มีรายได้น้อย ให้มีการจัดทำโครงการและสนับสนุนงบประมาณให้ตามที่เสนอขอมา และ สศก. ต้องบูรณาการการจัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนในการ จัดทำโครงการที่ผ่านมา เพื่อจัดทำโครงการเสนอได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับแนวทาง กลุ่มเป้าหมาย และตัวชี้วัด ที่กำหนด ส่วนเรื่องเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ต้องมีแผนบริหารความเสี่ยงให้การ ดำเนินงานที่อาจหยุดชะงักในบางช่วงเวลาสามารถดำเนินการได้ทันตามเวลา เป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนด

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study : IS) เรื่อง การขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดผลสัมฤทธิ์ สำเร็จด้วยความเรียบร้อย ต้องขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ช่วยสนับสนุนข้อมูล ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์กับรายงานฉบับนี้ ตลอดจนผู้ที่ช่วยสนับสนุนการทำงานในช่วงเวลาที่เข้ารับการศึกษาล่วงไปด้วยดี

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณอาจารย์ปัทมา เอียววิศิษฐ์สกุล อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้ความกรุณาเป็นอย่างสูงในการให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำรายงาน สามารถนำมาปรับใช้กับการทำงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และขอขอบพระคุณอาจารย์สุชาดา ไทยบรรเทา และอาจารย์ระรินทิพย์ ศิโรรัตน์ ที่ได้ร่วมเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำจนทำให้รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ มีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ และขอขอบคุณทีมงานของกองวิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. ทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกตลอดหลักสูตรฝึกอบรม

ขอขอบพระคุณท่านเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นายฉันทานนท์ วรรณเขจร) ที่ให้โอกาสในการเข้ารับการอบรมในหลักสูตรนี้ และสุดท้ายขอขอบคุณทีมงานของศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ร่วมสนับสนุนข้อมูลและช่วยปฏิบัติงานตลอดช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาเข้ารับการอบรม

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ที่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็นเจ้าภาพให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ต่อไป

ชัฐพล สายะพันธ์

29 สิงหาคม 2566

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ซ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฅ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	1
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	7
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	9
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	10
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	10
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	18
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	28
3. แผนพัฒนาตนเอง	30
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	32
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	38
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	44
บรรณานุกรม	45
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	46

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 ความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ระยะ 5 ปี กับแผน 3 ระดับ	5
ภาพที่ 2 เส้นความยากจน สัดส่วนคนจน และจำนวนคนจน	11
ภาพที่ 3 สัดส่วนคนจนจำแนกเป็น คนเกือบจน คนจนน้อย และคนจนมาก	11
ภาพที่ 4 กระบวนการบริหารวงจร PDCA	19

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คำย่อ	ความหมาย
กษ.	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กนผ.	กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร
พณ.	กระทรวงพาณิชย์
ศปผ.	ศูนย์ประเมินผล
ศพก.	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
สศก.	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
สศช.	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
AIC.	ศูนย์เทคโนโลยีเกษตรและนวัตกรรม (Agritech and Innovation Center)
GDP	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นการศึกษา เรื่อง “การขับเคลื่อนงานโครงการภายใต้แผนบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดผลสัมฤทธิ์” มีรายละเอียดสภาพปัญหาที่ผ่านมาและแนวโน้มของปัญหาความจำเป็นในการขับเคลื่อนงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

2.1.1 สภาพปัญหาที่ผ่านมาและแนวโน้มของปัญหาในอนาคตโครงการภายใต้แผนบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

1) สภาพปัญหาที่ผ่านมาและแนวโน้มของปัญหา

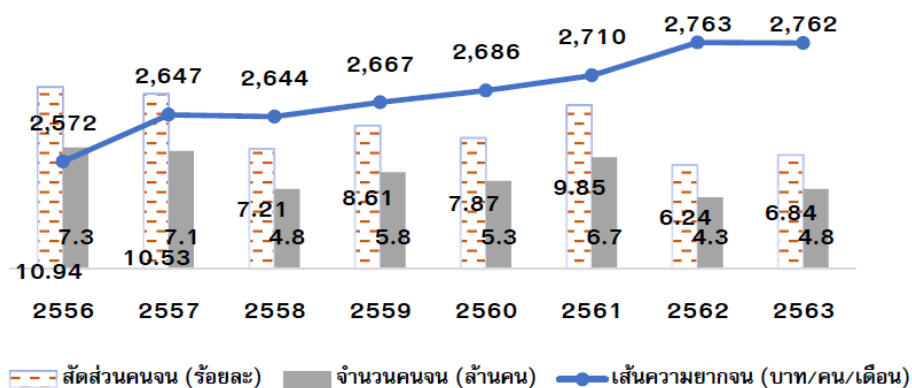
“รวยกระจุก จนกระจาย” สะท้อนให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในสังคมไทย ความเหลื่อมล้ำที่อยู่ในระดับสูงมาเป็นเวลานาน ส่งผลให้อัตราการเติบโตและเสถียรภาพโดยรวมของเศรษฐกิจในส่วนของการพัฒนาความเหลื่อมล้ำล่าสุดของไทยแม้ปรับตัวดีขึ้น แต่ยังคงอยู่ในระดับสูง การเหลื่อมล้ำด้านรายได้เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและมีหลายปัจจัยที่มีอิทธิพล สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำรายได้ของไทย ได้แก่ 1) ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ประชากรที่มีรายได้ต่ำมีจำนวนมาก ในขณะที่กลุ่มส่วนน้อยมีรายได้สูงและมีทรัพย์สินส่วนใหญ่มิได้เท่าเทียมส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำรายได้ระหว่างกลุ่มประชากร 2) ระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียม กล่าวคือ ระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมทำให้มีความแตกต่างในทักษะและความรู้ของประชากรทำให้กลุ่มที่มีความรู้และทักษะทางวิชาการสูงมีโอกาสทำงานได้รับรายได้ที่สูงกว่ากลุ่มอื่น เป็นต้น

ผลสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2564/65 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ซึ่งเป็นข้อมูลรายได้-รายจ่ายจากกิจกรรม ทั้งในและนอกภาคการเกษตรของเกษตรกรในช่วงเดือนพฤษภาคม 2564 ถึงเดือนเมษายน 2565 พบว่าครัวเรือนเกษตรกรทั่วประเทศ มีรายได้เงินสดทางการเกษตรเฉลี่ย 206,310 บาทต่อปี ยังมีรายได้จากกิจกรรมนอกการเกษตรเฉลี่ย 213,888 บาทต่อปี ด้านค่าใช้จ่าย ครัวเรือนเกษตรกรทั่วประเทศมีรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรเฉลี่ย 126,039 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคอุปโภคในครัวเรือนเฉลี่ย 180,569 บาทต่อปี ทั้งนี้ ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจสำคัญ พบว่า เมื่อนำรายได้ทางการเกษตรหักรายจ่ายทางการเกษตร ส่งผลให้ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เงินสุทธิทางการเกษตรเฉลี่ย 80,271 บาทต่อปี

การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และความยากจนยังคงต้องเร่งแก้ไข จากสัดส่วนประชากรใต้เส้นความยากจนที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.24 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 6.84 ในปี 2563 (ภาพที่ 2) ตั้งแต่ปี 2560 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฉบับที่ 12 ที่มีสัดส่วนคนจนร้อยละ 7.87 (ที่เส้นความยากจน 2,686 บาท/คน/เดือน) ลดลงเป็นร้อยละ 6.24 (ที่เส้นความยากจน 2,763 บาท/คน/เดือน) ในปี 2562 แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ที่ส่งผลต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในช่วงมาตรการล็อกดาวน์ที่การจ้างงานลดลง กระทบต่อรายได้ของครัวเรือน ทำให้จำนวนคนจนเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 6.84 (ที่เส้นความยากจน 2,762 บาท/คน/เดือน) ในปี 2563

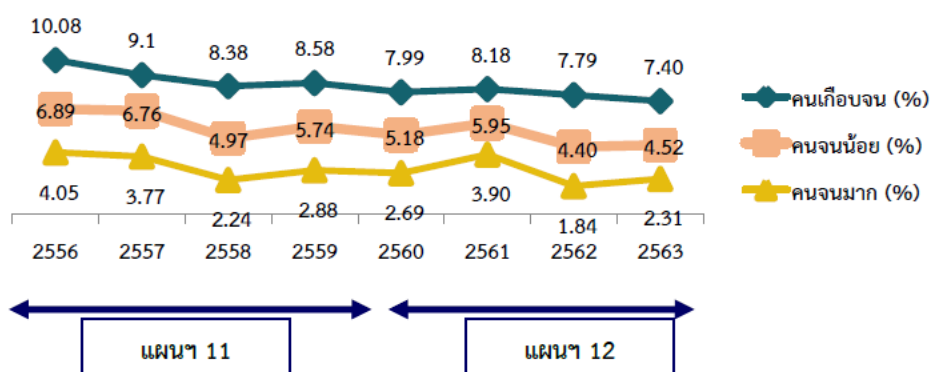
เมื่อพิจารณาตามสัดส่วนคนจนตามระดับความรุนแรง พบว่า คนจนมากมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมากที่สุดจากร้อยละ 1.84 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 2.31 ในปี 2563 (ภาพที่ 3) รองลงมาคือ คนจนน้อย เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.40 ในปี 2562 เป็นร้อยละ 4.52 ในปี 2563 สะท้อนให้เห็นว่า ในช่วงสถานการณ์วิกฤตโรคโควิด 19 ส่งผลให้ครัวเรือนที่เปราะบางต้องเผชิญความยากลำบากยิ่งขึ้น

ในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลได้ออกมาตรการการช่วยเหลือเยียวยา ประชาชนภายใต้ พ.ร.ก. เงินกู้ฯ ได้แก่ โครงการเราไม่ทิ้งกัน (ช่วยเหลือเงินชดเชยรายได้กลุ่มอาชีพอิสระ เกษตรกร และผู้ประกอบการมาตรา 39 และมาตรา 40 คนละ 5,000 บาท รวม 3 เดือน) การช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง ได้แก่ เด็กแรกเกิด 0-6 ปี ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพคนชรา ผู้ที่มีบัตรคนพิการ คนละ 1,000 บาท รวม 3 เดือน รวมถึงกลุ่มผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำนวน 13.6 ล้านคน ซึ่งมาตรการดังกล่าว ช่วยเพิ่มความสามารถในการใช้จ่ายและช่วยบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สัดส่วนคนจนเพิ่มขึ้นไม่มากนักเมื่อเทียบกับผลกระทบจากวิกฤตที่เกิดขึ้น

ภาพที่ 2 เส้นความยากจน สัดส่วนคนจน และจำนวนคนจน

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

ภาพที่ 3 สัดส่วนคนจนจำแนกเป็น คนเกือบจน คนจนน้อย และคนจนมาก

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย กองพัฒนาข้อมูลและตัวชี้วัดสังคม สศช.

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการเหลื่อมล้ำรายได้ของไทย จึงได้มีการดำเนินนโยบายลดความเหลื่อมล้ำรายได้ระหว่างกลุ่มประชากรและสร้างความเท่าเทียมในโอกาสในการเข้าถึงและพัฒนาทรัพยากรอย่างยั่งยืนสำหรับทุกกลุ่มประชากรในสังคม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ โดยในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำรายได้ไทย เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องใช้เวลานาน ต้องดำเนินการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ การพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากจะดำเนินการพัฒนาศักยภาพประชาชนไว้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนผู้มีรายได้น้อยหรือกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดและเกษตรกรรายย่อย ซึ่งสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นเจ้าภาพแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากมีหน้าที่จัดทำแผนช่วยเหลือประชาชนที่มีรายได้น้อยดังกล่าวให้ลดจำนวนลง โดยในระยะแรกมีเป้าหมายคนได้เส้นความยากจนจาก 4.3 ล้านคน ให้เหลือน้อยกว่า 1 ล้านคน โดยเพิ่มรายได้ครัวเรือนเกษตร 5 ล้านครัวเรือน ให้มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 150,000 บาท/ปี และดัชนีการพัฒนาย่างทั่วถึง (Inclusive Development Index: IDI) เพิ่มขึ้นจาก 4.3 เป็น 4.5 คะแนน

2) นิยาม “เศรษฐกิจฐานราก”

“เศรษฐกิจฐานราก” คือ ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพึ่งตนเองภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ ในพื้นที่ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ผู้คน ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน (ที่มา : คู่มือการส่งเสริมการพัฒนา “ระบบเศรษฐกิจฐานราก” สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช))

ระบบเศรษฐกิจฐานรากหรือเศรษฐกิจชุมชน เป็นระบบเศรษฐกิจแนวราบที่ส่งผลและสร้างความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างผู้คนในชุมชนท้องถิ่น มิใช่เป็นเฉพาะเศรษฐกิจแนวตั้งแบบปัจเจกแต่สามารถทำให้เกิดความร่วมมือ เกิดโอกาสและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเศรษฐกิจร่วมของชุมชนกับเศรษฐกิจของปัจเจก เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนสร้างความสัมพันธ์ทั้งในชุมชนท้องถิ่นและในระดับที่กว้างขวางอื่นๆ และภายนอก

3) แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะเจ้าภาพหลักของแผนงานได้กำหนดกรอบแนวทาง การจัดทำแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ดังนี้

3.1) วัตถุประสงค์ เพื่อให้ชุมชนและเกษตรกรมีรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้นและลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชากร

การดำเนินการดังกล่าวได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชนส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน สร้างอาชีพและรายได้ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความมั่นคงตลอดจนพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อต่อยอดเชิงพาณิชย์ อีกทั้งพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเพื่อเตรียมไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในอนาคตเพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล ความรู้ ด้านเทคโนโลยี การจัดการ และการตลาดพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง ทายาทเกษตรกร

เกษตรกรในปัจจุบันและคนกลุ่มใหม่ที่จะเข้าสู่ภาคเกษตรในอนาคตรวมทั้งพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรและพัฒนาผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรจากฐานทรัพยากรชีวภาพในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการการผลิตและยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาตลาดและโครงสร้างตลาดมูลค่าทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้กลับสู่ท้องถิ่นผ่านกลไกสหกรณ์ ร้านค้าชุมชนวิสาหกิจชุมชน เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนและแหล่งสินเชื่อการเกษตรในภาครัฐ ส่งเสริมการบริหารจัดการและพัฒนาระบบธนาคารที่ดิน สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนและกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีรายได้น้อยมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรที่เป็นรากฐานของอาชีพเกษตรกร

3.2) ขอบเขตการดำเนินงาน ได้มีการกำหนดพื้นที่ 7,255 ตำบล มีกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ได้รับประโยชน์ ได้แก่ (1) ประชาชนผู้มีรายได้น้อยที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (2) เกษตรกรรายย่อย (3) สถาบันเกษตรกร (4) วิสาหกิจชุมชน และ (5) ผู้ผลิตผู้ประกอบการชุมชน

3.3) หลักการ ดูแลและยกระดับประชาชนผู้มีรายได้น้อยให้มีความเข้มแข็ง

3.4) ผลสัมฤทธิ์ ลดปัญหาความยากจนของประชาชนมีตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ร้อยละ 80 ของกลุ่มเป้าหมายมีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจน

3.5) เป้าหมายแผนบูรณาการ ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีรายได้เพิ่มขึ้นมีตัวชี้วัดเป้าหมายเชิงปริมาณ ได้แก่ รายได้เฉลี่ยของประชาชนกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

โดยกำหนดค่านิยามของกลุ่มเป้าหมายของแผนงานบูรณาการฯ ตาม สศช. โดยกำหนดกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด (ประชากรกลุ่ม Bottom 40) เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่ครอบคลุมผู้ที่ยากจนและผู้ที่เกือบยากจน ซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างกว้างขวาง โดยถือเป็นหนึ่งในเป้าประสงค์หลัก (Targets) ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 10 (Sustainable Development Goals: SDG 10) การลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งกำหนดให้ทุกประเทศดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อการเติบโตของรายได้ในกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด ในอัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ภายในปี 2573 โดยจัดทำข้อมูลประชากร กลุ่ม Bottom 40 เป็นรายจังหวัด รวมทั้งสิ้น 27 ล้านคน ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่สุด (2,686 บาท/คน/เดือน มีจำนวน 5.3 ล้านคน) 2) กลุ่มผู้ยากจน (3,173 บาท/คน/เดือน มีจำนวน 5.4 ล้านคน) และ 3) กลุ่มคนเกือบยากจน (5,346 บาท/คน/เดือน มีจำนวน 16.3 ล้านคน) ทั้ง 3 กลุ่ม รายได้เฉลี่ย 3,408 บาท/คน/เดือน (ข้อมูลจาก สศช. ปี 2560)

กรณีเกษตรกรรายย่อย คือ เกษตรกรที่ทำนา/ทำไร่/สวนยาง/สวนปาล์ม มีที่ดินไม่เกิน 50 ไร่ สวนผลไม้ มีที่ดินไม่เกิน 15 ไร่ ไม้ดอกไม้ประดับ มีที่ดินไม่เกิน 3 ไร่ สวนผักไม่เกิน 5 ไร่ โคเนื้อ กระบือไม่เกิน 30 ตัว สุกรไม่เกิน 50 ตัว สัตว์ปีกไม่เกิน 1,000 ตัว เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไม่เกิน 25 ไร่ เลี้ยงสัตว์น้ำ ในกระชังไม่เกิน 1 ไร่

6) แนวทางการดำเนินงาน ประกอบไปด้วย 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางการดำเนินงานที่ 1 พัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (ต้นทาง) ดำเนินการสนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรและปัจจัยการผลิตและส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ มีตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนไม่น้อยกว่า 600,000 ราย และ 2) ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพไม่น้อยกว่า 600,000 ราย

แนวทางการดำเนินงานที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (กลางทาง) ดำเนินการพัฒนาผู้ประกอบการ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีตัวชี้วัด คือ 1) จำนวนผู้ประกอบการได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 60,000 คน 2,000 กลุ่ม และ 2) จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาไม่น้อยกว่า 7,000 ผลิตภัณฑ์

แนวทางการดำเนินงานที่ 3 พัฒนาระบบบริหารจัดการและกลไกการตลาด (ปลายทาง) ดำเนินการพัฒนาระบบตลาดพัฒนาศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสถาบัน (สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกรธุรกิจชุมชน) และพัฒนากลไก อาทิ สหกรณ์ ร้านค้าชุมชน วิสาหกิจชุมชนบริหารจัดการความเสี่ยงภาคการเกษตร มีตัวชี้วัด คือ รายได้จากการจำหน่ายสินค้าชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

2.1.2 ความจำเป็นในการขับเคลื่อนงานโครงการภายใต้แผนบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดผลสัมฤทธิ์

การพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดผลสัมฤทธิ์ จะเป็นการยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของไทย เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของเศรษฐกิจในระยะยาว โดยการขับเคลื่อนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ จำเป็นต้องศึกษาข้อค้นพบและข้อสังเกตจากทุกภาคส่วนเพื่อนำมาจัดทำแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อขับเคลื่อนโครงการต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลข้อสังเกตและข้อค้นพบตั้งแต่ระดับนโยบายถึงระดับปฏิบัติ เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎี PDCA ประกอบด้วย

1) ข้อสังเกตคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สภาผู้แทนราษฎร

2) ข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 วุฒิสภา

3) ข้อสังเกตคณะอนุกรรมการพิจารณาความเชื่อมโยงงบประมาณกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

4) ข้อสังเกตคณะอนุกรรมการแผนงานบูรณาการ 1 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

5) ข้อสังเกตรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

6) ข้อค้นพบของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1) ข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สภาผู้แทนราษฎร

1.1.1) ภาพรวมแผนงานบูรณาการ

(1) ควรต้องวางหลักการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนงานบูรณาการแต่ละแผนโดยเริ่มจากหน่วยงานเจ้าภาพหลักจะต้องจัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนงานบูรณาการในแต่ละแผน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแผนงานโครงการไปสู่เป้าหมายร่วมกัน จึงจะตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาตามแผนงานบูรณาการอย่างแท้จริง

(2) ควรทบทวนการดำเนินงานของแผนงานบูรณาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยในแต่ละแผนงานควรมีกรอบระยะเวลาและตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน รวมทั้งควรมีบทลงโทษหน่วยงานรับผิดชอบหรือผู้มีอำนาจกำกับแผนงานบูรณาการ หากแผนงานบูรณาการนั้น ๆ ไม่บรรลุเป้าหมายหรือเกิดผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าที่กำหนดไว้

(3) ควรดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาสำคัญของประเทศ และเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ หน่วยงานเจ้าภาพหลักของแผนงานบูรณาการ หน่วยงานสนับสนุน และสำนักงบประมาณ ควรทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับภาพรวมของแผนงานบูรณาการ และร่วมกันพิจารณากลับกรองโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการ เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนในการเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณ

(4) ควรให้หน่วยรับงบประมาณจัดทำข้อมูลรายละเอียดงบประมาณ เพื่อให้คณะกรรมการวิสามัญฯ และคณะอนุกรรมการสามารถพิจารณาได้อย่างรอบคอบ ทั้งนี้ ไม่ควรขอรับจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานประจำของหน่วยรับงบประมาณในแผนงานบูรณาการ

(5) ควรให้สถาบันการศึกษาในแต่ละพื้นที่เป็นหน่วยงานหลักในการศึกษาวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเชิงพื้นที่ในการดำเนินการของแผนงานบูรณาการแต่ละด้าน รวมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด

1.1.2) แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

(1) ควรแบ่งภารกิจหน้าที่หรือมอบหมายงานให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งมีหลายหน่วยงานและมีการดำเนินงานในลักษณะที่ซ้ำซ้อนกันให้มีความชัดเจนมากขึ้น

(2) ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากที่เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากกิจกรรมปลายน้ำที่สนใจเพียงแต่เรื่องการตลาด โดยควรส่งเสริมให้เกิดการสะสมทุนเพื่อขยายกำลังการผลิตและพัฒนาการผลิตให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในอนาคต

(3) ควรหาแนวทางให้ผู้ประกอบการเข้าถึงการกู้เงินของธนาคารและสถาบันการเงินให้มากขึ้น รวมทั้งให้ความรู้กลุ่มแรงงานต่าง ๆ ให้สามารถประกอบอาชีพที่เหมาะสมเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

1.2) ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษา ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 วุฒิสภา คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรสนับสนุนโครงการไปยังกลุ่ม นักท่องเที่ยวต่างประเทศระดับคุณภาพให้สามารถเข้าถึงสินค้าแปรรูปทางการเกษตรของไทยในแหล่งท่องเที่ยว สถานิชนสงระหว่างประเทศ โดยเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการในการต่อยอดสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรที่ผ่านการควบคุมมาตรฐานการผลิตและบรรจุภัณฑ์เข้าสู่ช่องทางที่กลุ่มผู้บริโภคต่างประเทศสามารถเข้าถึงได้

1.3) ข้อเสนอแนะของอนุกรรมการแผนงานบูรณาการ 1 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(1) ควรให้ความสำคัญกับเรื่องตลาดแก่เกษตรกร โดยเฉพาะตลาดออนไลน์และการจัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตร ที่มีความหลากหลาย

(2) ควรนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ มาประยุกต์ใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรในรูปแบบใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าราคาสินค้าเกษตรให้สูงขึ้น

(3) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการเกี่ยวกับการเกษตรร่วมกัน

(4) รูปแบบการจัดอบรม / สัมมนา ควรปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบ Digital Platform ซึ่งมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการจัดสัมมนาและการฝึกอบรมออนไลน์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

(5) ขับเคลื่อนการพัฒนาแพลตฟอร์มการค้าดิจิทัลสำหรับสินค้าเกษตร เพื่อให้เกษตรกร มีช่องทางในการจำหน่ายสินค้าที่มากขึ้น และสามารถเข้าถึงผู้บริโภคโดยตรง

(6) การกำหนดผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้งบประมาณต่ำเกินไป การวัดผลสัมฤทธิ์ทำได้ยากทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้ตามเป้าหมาย

(7) ส.ป.ก. ควรส่งเสริมและให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อลดข้อพิพาท

(8) ควรพิจารณาสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์ เพื่อให้สามารถต่อรองราคาสินค้าเกษตรได้ และป้องกันไม่ให้พ่อค้าคนกลาง ตีราคาสินค้าเกษตรต่ำกว่าราคาปกติ

1.4) คณะอนุกรรมการพิจารณาความเชื่อมโยงงบประมาณกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

(1) แผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ทั้งแผนงานกำหนดให้มีความเชื่อมโยง กับแผนแม่บทด้านเศรษฐกิจฐานราก แต่การกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดแนวทาง การดำเนินงาน ยังมีความแตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)

(2) ขาดหน่วยงานสำคัญที่ควรเข้าร่วมบูรณาการ เช่น กองทุนประชารัฐสวัสดิการเพื่อเศรษฐกิจฐานรากและสังคม กองทุนการออมแห่งชาติ และการดำเนินงานของธนาคารของรัฐ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนกลุ่มรายได้น้อย

(3) เจ้าภาพที่รับผิดชอบแผนงานบูรณาการกับแผนแม่บทเป็นคนละหน่วยงาน

1.5) ข้อสังเกตรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

(1) การดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมายยังไม่สามารถบรรลุตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของแผนงานบูรณาการ

(2) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายไม่เป็นไปตามตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของแผนงานบูรณาการ

(3) รูปแบบวิธีการดำเนินงานของบางโครงการไม่สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ของแผนงานบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

(4) ขาดการบูรณาการข้อมูลและการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

(5) การดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรยังไม่ครอบคลุมองค์ความรู้ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและการตลาดตามแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการด้านการเกษตร

(6) การดำเนินการเพื่อจัดกิจกรรมภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด

(7) การประเมินผลตามตัวชี้วัดด้านรายได้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ขาดรายละเอียดข้อมูลแสดงให้เห็นผลด้านรายได้ที่เพิ่มขึ้นหลังจากการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ

(8) การดำเนินการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มและผลิตภัณฑ์ชุมชนยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม

(9) การดำเนินกิจกรรมประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับกิจการวิสาหกิจชุมชนภายใต้โครงการส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชน ในการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ OTOP ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายโครงการฯ

(10) การดำเนินการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายของโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกระดับชั้นของสหกรณ์ภาคการเกษตร

(11) การดำเนินงานกิจกรรมเชื่อมโยงตลาดข้าวอินทรีย์และข้าว GAP ครบวงจรด้านการผลิตภายใต้โครงการ ส่งเสริมการพัฒนาระบบตลาดภายในสำหรับสินค้าเกษตรยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายและตัวชี้วัดกิจกรรม

(12) การดำเนินงานกิจกรรมเพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจการรวบรวมและจัดเก็บผลผลิตการเกษตรสถาบันเกษตรกร ภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพการดำเนินธุรกิจของ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และธุรกิจชุมชน ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายและตัวชี้วัดกิจกรรม

(13) การประเมินผลสัมฤทธิ์ยังไม่ครอบคลุมผลการดำเนินงานของโครงการภายใต้แนวทางพัฒนาระบบบริหารจัดการและกลไกตลาด

(14) การจัดทำโครงการยังไม่สะท้อนถึงการส่งต่อกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ ภายใต้แนวทาง การดำเนินงานของแต่ละเป้าหมายในลักษณะห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และ ปลายทาง

1.6) ข้อค้นพบของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร หน่วยงานเจ้าภาพในการขับเคลื่อนแผนงาน บูรณาการและพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก โดยศูนย์ประเมินผลได้ลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงานกับ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการและพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐาน รุปรุประดับ ข้อค้นพบ ปี 2563 – ปี 2566 รายละเอียด ดังนี้

(1) แผนงานบูรณาการและพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ยังไม่เชื่อมโยงส่งต่อ การดำเนินงานจากต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เป็นแบบปีต่อปี ขาดความต่อเนื่อง กลุ่มเป้าหมาย ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการ

(2) การจัดทำแผนขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานระดับพื้นที่ ส่งผลให้ การกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมไม่สอดคล้องกับงบประมาณที่จัดสรร

(3) ไม่มีแผนบริหารความเสี่ยงกรณีเกิดโรค COVID-19 และภัยพิบัติต่างๆ ทำให้ไม่ สามารถดำเนินการได้ตามแผน เกิดความล่าช้าและไม่ต่อเนื่อง

(4) ถ่ายทอดองค์ความรู้เดิมที่เกษตรกรรู้อยู่แล้ว

(5) หน่วยงานร่วมบูรณาการขาดความพร้อม ขาดความชัดเจนในการประสานงาน บูรณาการงานไม่มีประสิทธิภาพ และเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่มีความเข้าใจตลาดเคลื่อนในแนวทางการปฏิบัติงาน

(6) การจัดสรรงบประมาณล่าช้า บางโครงการไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ

(7) ขาดความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ และระบบอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอทำให้ การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ

(8) การกำกับติดตาม การดำเนินงานในพื้นที่ ดำเนินงานทำได้ค่อนข้างยาก

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.2.1 หลักการ แนวคิด ที่ใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

1) หลักและแนวคิดในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการศึกษา เรื่อง การขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการและพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ เกิดผลสัมฤทธิ์ มีหลักและแนวคิดในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประกอบด้วย 2 เรื่อง กล่าวคือ **เรื่องที่ 1 “กระบวนการบริหารวงจร PDCA”** และ **เรื่องที่ 2 “ทฤษฎีการบูรณาการ”** เนื่องจากโครงการมีการ ดำเนินงานปี 2563-2570 และมีหน่วยงานต่างๆ ร่วมดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจ ฐานรากตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมามีสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) ในฐานะหน่วยงานหลักในการ

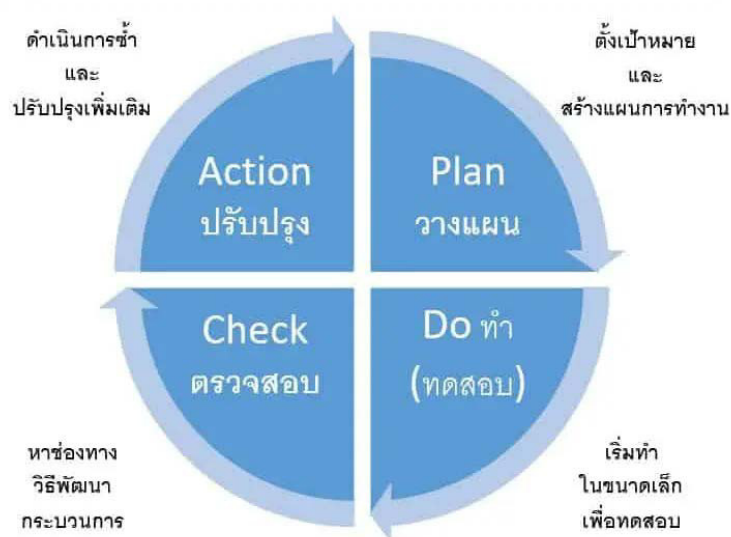
ขับเคลื่อนแผนงานบูรณาการพัฒนาระบบและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก โดยได้บูรณาการร่วมกับหน่วยงานในสังกัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหน่วยงานอื่นของรัฐ โดยหลักและแนวคิดในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายมีรายละเอียด ดังนี้

1.1) กระบวนการบริหารวงจร PDCA

PDCA ย่อมาจาก Plan-Do-Check-Act หรือ วางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุง PDCA เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเป็นวงจร (cycle)

หลักการ PDCA เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้หลักการ PDCA จะช่วยให้เราสามารถพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพสูงขึ้นได้

การทำ PDCA เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการคุณภาพ หรือ Quality Management (QM) นั่นคือ กระบวนการในการบ่งชี้และบริหารกิจกรรมต่างๆ ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินการเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ด้านคุณภาพขององค์กร PDCA มีกระบวนการทำ 4 ขั้นตอน (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 กระบวนการบริหารวงจร PDCA

1. Plan หรือ การวางแผน

ขั้นตอนแรก คือ การกำหนดเป้าหมายและวางแผนก่อนดำเนินการ เริ่มต้นด้วยการระบุปัญหาหรือเป้าหมายที่ต้องการแก้ไขหรือปรับปรุง ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบสภาพปัจจุบัน และกำหนดแผนการทำงานที่เหมาะสม ตั้งเป้าหมายและการวางแผนงานว่าเราจะปรับปรุงแผนงานอะไร (what) ปรับปรุงอย่างไร (how) ใครเป็นผู้รับผิดชอบ (who) ต้องทำเมื่อใด (when) ที่สำคัญที่สุดคือการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการจะได้ (outcome) ว่าจะมีหน้าตาเป็นอย่างไรและกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสม (KPI) จากนั้นทำให้ออกมาเป็นแผนการดำเนินงาน (Action plan)

2. Do หรือ การปฏิบัติ

ขั้นตอนนี้คือการลงมือปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่ทำไว้ในข้อ 1 ในขั้นตอนนี้ เราจะทำตามแผนที่ได้วางไว้ ดำเนินการทดลองหรือปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนด รวมถึงการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการตามแผนที่วางไว้

3. Check หรือ การตรวจสอบ

จากการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานแล้วในข้อ 2 ขั้นตอนที่ถัดไปคือการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการดำเนินการ เพื่อวัดผลและตรวจสอบว่าผลการดำเนินการตรงกับเป้าหมายหรือไม่ การตรวจสอบสามารถใช้เครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เช่น การวัดผล, การเก็บข้อมูล, การสังเกตและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้มาตรวจสอบ ในการตรวจสอบจะมีทั้งส่วนที่เป็นไปตามแผนและไม่เป็นไปตามแผน ผู้ตรวจสอบควรรู้ว่า ถ้าเป็นไปตามแผน ปัจจัยอะไรที่ทำให้สำเร็จ ในทางกลับกันหากไม่เป็นไปตามแผนก็ต้องหาสาเหตุด้วยว่าทำไมถึงไม่สำเร็จ

4. Act หรือ การปรับปรุง

การปรับปรุงกระบวนการ จากผลการตรวจสอบ หากพบปัญหาหรือความไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เราต้องดำเนินการปรับปรุงเพื่อแก้ไขปัญหา หรือปรับปรุงกระบวนการที่ดีขึ้น การปรับปรุงอาจเป็นการปรับเปลี่ยนแผนหรือแก้ไขกระบวนการทำงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากผลลัพธ์ที่ได้จากการตรวจสอบ ทีมงานจะต้องนำผลลัพธ์นั้นมาเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงอย่างเหมาะสม วิเคราะห์ว่าปัจจัยใดที่ทำให้ไม่สำเร็จในแผนการที่ตั้งมาตอนแรก เมื่อปรับปรุงแผนการดำเนินงานเสร็จ เราก็จะกลับเข้าสู่วงจรการทำ PDCA แบบนี้วนไปเรื่อยๆ พอทำครบแบบนี้ไปเรื่อยๆ มันก็จะกลายเป็นการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)

1.2) ทฤษฎีการบูรณาการ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายในลักษณะใกล้เคียงกันไว้ ดังนี้

“การบูรณาการ” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Integration มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Integrate คำว่าบูรณาการในความหมายทั่วไป หมายถึง การทำสิ่งที่ยากหรือซับซ้อนให้สมบูรณ์แบบ โดยการเพิ่มเติมบางส่วนที่ขาดอยู่ให้สมบูรณ์ หรือการนำส่วนประกอบย่อยมารวมกันตั้งแต่สองส่วนเพื่อทำให้

เป็นส่วนประกอบใหญ่ของทั้งหมด ดังนั้น การบูรณาการเป็นการเชื่อมสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้ามาเป็นส่วนประกอบกับอีกสิ่งหนึ่งให้มีความสมบูรณ์ กลายเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักหรือส่วนประกอบที่ใหญ่กว่า (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546) พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2540) ได้ให้ความหมายบูรณาการ หมายถึง การทำให้หน่วยย่อยที่มีอยู่ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืน ให้เป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว ประเวศ วะสี (2545) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการเป็นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบ ต่างๆ ไปด้วยกัน อย่างลงตัวและอย่างสมดุล ทิศนา แคมณี(2548) ได้ให้นิยามของการบูรณาการ หมายถึง การทำให้สมบูรณ์ โดยการนำหน่วยย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์มาทำหน้าที่อย่างผสมผสานกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเองไม่ได้ แยกเป็นส่วนๆ บีเน่ (Beane, 1991) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการ การบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงความรู้ประสบการณ์ในลักษณะผสมผสาน เข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องสมบูรณ์โดยรวมกันมากกว่าการแยกส่วน การบูรณาการ (Integration) หมายถึง การประสานกลมกลืนกันของแผนกระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญของสถาบัน การบูรณาการที่มีประสิทธิผลเป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายใน ระบบการจัดการ ผลการดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์ (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557, หน้า 35)

สรุปจากความหมายที่กล่าวมา การบูรณาการ (Integration) หมายถึง กระบวนการเชื่อมประสานของแผนกระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ แบบองค์รวมเป็นหนึ่งเดียว เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าประสงค์

แนวคิดการบูรณาการถูกนำมาใช้ในการบริหารราชการของรัฐบาลด้านการวางแผน ยุทธศาสตร์การ พัฒนาประเทศ การบริหารราชการระดับจังหวัดที่ปรับเปลี่ยนการบริหารงานแบบแยกส่วนมาเป็นการ บริหารงานแบบบูรณาการ (CEO) การที่หน่วยงานนำหลักการบูรณาการมาใช้ในการดำเนินงานก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546)

- 1) เป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เกิดการรวมงานที่ใกล้เคียงกันให้เป็นสิ่งเดียวกันเกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่ โดยดูคุณภาพรวมทั้งหมด และมองปัญหาได้ถูกจุดโดยใช้ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับระบบหรือปัจจัยต่างๆ ให้มีมุมมองที่กว้างครบถ้วน
- 2) สามารถใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น บุคลากรร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน การสิ้นเปลืองในการใช้ทรัพยากร ทำให้มีทรัพยากรเหลือใช้อย่างอื่นได้
- 3) พนักงานทำงานได้ง่าย สะดวก มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะปรับตัวอย่างต่อเนื่องและช่วยให้ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จ
- 4) ลดความสูญเปล่าของเวลา ความซ้ำซ้อน ในการบริหารช่วยให้การแก้ปัญหาในงานได้อย่าง เบ็ดเสร็จเชื่อมโยงกับระบบต่างๆ ให้มีมุมมองอย่างครบถ้วนและลึกซึ้ง

5) ลดค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตาม และตรวจประเมินผลที่ต้องดำเนินการตรวจติดตามและ ประเมินผลที่ละกิจกรรม หากมีการบูรณาการกิจกรรมหรือโครงการ ทำให้การดำเนินการติดตาม และตรวจ ประเมินผลเพียงครั้งเดียวสามารถตอบได้หลายเป้าหมาย

6) สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพภายในองค์กร

7) เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์บุคคลที่มีความคิดแบบบูรณาการจะช่วยให้ลดความ ผิดพลาดจากการตัดสินใจที่ไม่รอบคอบ มีความเข้าใจเรื่องที่มีความซับซ้อนได้อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวางยิ่งขึ้น ทำให้การตัดสินใจในเรื่องเล็กเกิดผลดีต่อเรื่องใหญ่โดยดูภาพรวมทั้งหมด ก่อนตัดสินใจและมองปัญหาได้ถูกต้อง รู้จุดเชื่อมโยงและผลกระทบ

8) การบูรณาการเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความฉลาดหลักแหลมในการปรับตัวเองอย่างต่อเนื่อง ด้วยการใช้ไหวพริบ ปฏิภาณ สติปัญญาและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งอื่นให้เข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์แบบ

9) ช่วยลดความขัดแย้ง เนื่องจากการบูรณาการทำให้เกิดความเชื่อมโยงแนวคิดต่างๆ เข้ากันได้ อย่างสมบูรณ์

10) รู้จุดเชื่อมโยงของงานและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างชัดเจน เบ็ดเสร็จ เชื่อมโยงงานต่างๆ อย่างลงตัว

รูปแบบการบูรณาการงานโครงการระหว่างหน่วยงานสามารถแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยรูปแบบการบูรณาการงานโครงการระหว่างหน่วยงานบางประเภทที่พบบ่อย คือ การบูรณาการแบบวางแผนและปฏิบัติ โดยมีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจน ซึ่งส่วนราชการที่มีความเชี่ยวชาญในงานเฉพาะจะมีบทบาทในการวางแผนและดำเนินการ และภาคเอกชนอาจมีบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรทางการเงินและการเชื่อมโยงกับตลาด และการบูรณาการอีกประเภท คือ การบูรณาการแบบความร่วมมือ ในรูปแบบนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำงานร่วมกันโดยแบ่งปันทรัพยากรและความรู้ อาจมีการจัดตั้งคณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญจากทั้งสองฝ่ายมาร่วมกันดำเนินการ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับแผนงานบูรณาการ มีอยู่หลายภาคส่วนและมีบทบาทสำคัญเพื่อให้โครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแบ่งออกเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่

1) หน่วยงานภาครัฐ ที่มีหน้าที่เป็นผู้นำ ผู้สนับสนุนโครงการ ผู้ดำเนินการวางแผน กำหนดนโยบาย ผู้เป็นแหล่งทุนให้กับโครงการ รวมถึงการขับเคลื่อนโครงการและสนับสนุนให้กับกลุ่มเป้าหมายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกมิติ และผู้ติดตามประเมินผล

2) กลุ่มเป้าหมาย เกษตรกร หรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินการ และการตรวจสอบผล เข้าร่วมกิจกรรม และร่วมมือในการดำเนินโครงการ

3) ภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการมีบทบาทในการร่วมทำงานกับรัฐบาลในการพัฒนาโครงการ รวมถึงการลงทุนและการสนับสนุนทางเทคนิค เป็นพันธมิตรสนับสนุนทางการเงิน การให้คำปรึกษา การฝึกอบรม หรือการสนับสนุนทางเทคนิคให้กับกลุ่มเป้าหมายในโครงการ เพื่อการบูรณาการงานสำเร็จ

แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานหน่วยงานภาครัฐทำงานบูรณาการงานมี ดังนี้

1) วางแผนและกำหนดเป้าหมาย สร้างแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนและเหมาะสมสำหรับหน่วยงานภาครัฐ กำหนดเป้าหมายที่เป็นไปได้และเฉพาะเจาะจง โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและความต้องการของประชาชน

2) จัดระบบการบริหารจัดการ พัฒนาและนำเอาหลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเข้าสู่หน่วยงาน รวมถึงการจัดระบบการวางแผน การตัดสินใจ การติดตามผล และการประเมินผล เพื่อให้มีความรอบคอบและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

3) สนับสนุนและพัฒนาบุคลากร ให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่เหมาะสมกับงานที่ต้องทำ ให้การฝึกอบรม และสนับสนุนในการพัฒนาสมรรถนะอาชีพ

4) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนงาน สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความสามารถในการทำงานเป็นทีม สร้างความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันที่ดีระหว่างพนักงานและหน่วยงานภายในองค์กร

5) ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาช่วยในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ใช้ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีในการสื่อสาร การติดตามและการรายงานผล และใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน

6) พัฒนาความสัมพันธ์กับภาคเอกชนและประชาชน สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาชนในการบูรณาการงาน เช่น การร่วมมือในโครงการสาธารณูปโภค การพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และการสร้างโอกาสในการทำธุรกิจ

7) ติดตามผลและประเมินผล: ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามเป้าหมายและรายงานผลการปรับปรุงโครงการบูรณาการ ให้การประเมินผลอย่างต่อเนื่องและแก้ไขปัญหาที่พบในขั้นตอนต่าง ๆ

2.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำประเด็นข้อสังเกตกรณีการ อนุกรมการต่างๆ และข้อค้นพบจากการติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563-2566 มาจัดกลุ่มแยกประเด็นตามหลัก PDCA สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) Plan หรือ การวางแผน การกำหนดเป้าหมายก่อนดำเนินการ

1.1) การจัดทำแผนงานยังไม่เชื่อมโยงการดำเนินงานจากต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ และขาดความต่อเนื่อง

1.2) ขาดการร่วมกันพิจารณาถ่วงน้ำหนักโครงการทำให้มีความซ้ำซ้อนในการขอรับงบประมาณ และแผนงานขาดความต่อเนื่อง

1.3) ขาดการทำความเข้าใจในแผนงานร่วมกัน และขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานระดับพื้นที่ในการจัดทำแผนงานโครงการ การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

1.4) การกำหนดเป้าหมาย กิจกรรม ไม่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

1.5) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายไม่เป็นไปตามตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของแผนงานบูรณาการ

1.6) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ปัจจัยการผลิตมีราคาเพิ่มสูงขึ้น และพื้นที่ดำเนินการอยู่กระจายห่างไกลกัน

1.7) การพัฒนาเกษตรกรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรแปลงใหญ่ เพื่อให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและบริหารจัดการเกี่ยวกับการเกษตรร่วมกัน

2) Do หรือ การปฏิบัติตาม Plan หรือ แผนการดำเนินงานที่ทำไว้ตาม

2.1) การดำเนินงานยังขาดหน่วยงานสำคัญเข้าร่วมบูรณาการเพื่อให้โครงการสมบูรณ์ เช่น กองทุนประชารัฐสวัสดิการเพื่อเศรษฐกิจฐานรากและสังคม กองทุนการออมแห่งชาติ และการดำเนินงานของธนาคารของรัฐ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนกลุ่มรายได้น้อย

2.2) การดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายและตัวชี้วัดกิจกรรม แม้สนับสนุนให้ดำเนินโครงการแต่บางหน่วยงานขาดความพร้อม

2.3) แผนงานไม่มีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงหรือแผนสำรองกรณีเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติต่างๆ มากกระทบ

2.4) การถ่ายทอดองค์ความรู้ ควรผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่ถ่ายทอดความรู้เดิมที่เกษตรกรรู้อยู่แล้ว บางหลักสูตรไม่สอดคล้องกับพื้นที่ ผู้เข้าร่วมบางรายมีสูงอายุมิปัญหาเรื่องการเรียนรู้/ใช้เทคโนโลยี เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้ช่องทางการจำหน่ายและการตลาด

2.5) การให้บริการด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ และระบบอินเทอร์เน็ตไม่เพียงพอ บางรายไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ ขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมอบรมกับเจ้าหน้าที่และขาดการฝึกปฏิบัติจริง

2.6) การจัดสรรงบประมาณล่าช้า ผลการเบิกจ่ายไม่เป็นไปตามแผน ซึ่งมีปัจจัยหลักคือสถานการณ์ COVID-19 บางโครงการงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรมและการปฏิบัติงานจริง

2.7) ขาดการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรให้สูงขึ้น

3. Check หรือ การตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการดำเนินการ เพื่อวัดความสำเร็จและทราบปัญหาอุปสรรค

3.1) เป้าหมาย ตัวชี้วัดแนวทาง การดำเนินงาน ยังมีความแตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) แม้จะมีการกำหนดให้แผนงานกำหนดให้มีความเชื่อมโยงกันแล้วก็ตาม

3.2) การดำเนินงานของแต่ละเป้าหมายในลักษณะห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และ ปลายทาง ยังไม่ส่งต่อกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ภายใต้แนวทาง

3.3) การประเมินผลสัมฤทธิ์ยังไม่ครอบคลุมผลการดำเนินงานของโครงการภายใต้แนวทางพัฒนาระบบบริหารจัดการและกลไกตลาด

3.4) การประเมินผลตามตัวชี้วัดขาดรายละเอียดข้อมูลแสดงให้เห็นผลเปลี่ยนแปลง เช่น รายได้ที่เพิ่มขึ้นหลังจากการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ เป็นต้น

3.5) รูปแบบวิธีการดำเนินงานของบางโครงการไม่สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ของแผนงานบูรณาการและพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

3.6) การดำเนินการพัฒนาศักยภาพประชาชนกลุ่มเป้าหมายไม่สามารถบรรลุตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายบางโครงการไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกระดับชั้น เช่น โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน ยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกระดับชั้นของสหกรณ์ภาคการเกษตร

3.7) การดำเนินกิจกรรมยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายโครงการฯ เช่น ประเมินศักยภาพและจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน เพื่อยกระดับกิจการวิสาหกิจชุมชนภายใต้โครงการส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชน ในการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ OTOP

3.8) การดำเนินการพัฒนาความเข้มแข็งกลุ่มและผลิตภัณฑ์ชุมชนยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม

3.10) การกำกับติดตาม การดำเนินงานในพื้นที่ ทำได้ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร กลุ่มเป้าหมายไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ทำกิน

4) Act หรือ การปรับปรุงกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ และการตรวจสอบความสำเร็จ

4.1) ควรทบทวนการดำเนินงานของแผนงานบูรณาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยในแต่ละแผนงานควรมีกรอบระยะเวลาและตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน

4.2) ควรมีบทลงโทษหน่วยงานรับผิดชอบหรือผู้มีอำนาจกำกับแผนงานบูรณาการหากแผนงานบูรณาการนั้น ๆ ไม่บรรลุเป้าหมายหรือเกิดผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าที่กำหนดไว้

4.3) ควรแบ่งภารกิจหน้าที่หรือมอบหมายงานให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งมีหลายหน่วยงานและมีการดำเนินงานในลักษณะที่ซ้ำซ้อนกันให้มีความชัดเจนมากขึ้น

4.4) ควรพิจารณาสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์ เพื่อให้สามารถต่อรองราคาสินค้าเกษตรได้ และป้องกันไม่ให้พ่อค้าคนกลาง ตีราคาสินค้าเกษตรต่ำกว่าราคาปกติ

4.5) ควรให้สถาบันการศึกษาในแต่ละพื้นที่เป็นหน่วยงานหลักในการศึกษาวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเชิงพื้นที่ในการดำเนินการของแผนงานบูรณาการแต่ละด้าน

4.6) ควรขับเคลื่อนการพัฒนาแพลตฟอร์มการค้าดิจิทัลสำหรับสินค้าเกษตร เพื่อให้เกษตรกร มีช่องทางในการจำหน่ายสินค้าที่มากขึ้น และสามารถเข้าถึงผู้บริโภคโดยตรง

4.7) ควรเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการยกระดับศักยภาพผู้ประกอบการ ในการต่อยอดสินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรที่ผ่านการควบคุมมาตรฐานการผลิตและบรรจุภัณฑ์เข้าสู่ช่องทางที่กลุ่มผู้บริโภคต่างประเทศสามารถเข้าถึงได้

2.2.3 แนวทางการพัฒนาขับเคลื่อนโครงการภายใต้แผนบูรณาการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก

จากข้อสังเกตและการวิเคราะห์ข้างต้น ผู้ศึกษาเสนอแนวทางการพัฒนาขับเคลื่อนโครงการฯ ดังนี้

1) การวางแผน

1.1) การเตรียมการของหน่วยงานเจ้าภาพ สศก. กำหนดกรอบแผนงานโครงการให้เชื่อมโยง ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ กำหนดการจัดทำคำของบประมาณ และการติดตามประเมินผล ดังนี้

1.1.1) กำหนดแผนงานโครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัด ที่หน่วยงานต่างๆ เสนอคำขอมา ให้ เชื่อมโยงกันตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

1.1.2) กำหนดกลุ่มเป้าหมายส่งต่อกันตั้งแต่แนวทางที่ 1 ไปแนวทางที่ 2 และไป แนวทางสุดท้ายแนวทางที่ 3 ให้ได้รับผลประโยชน์จากโครงการอย่างสมบูรณ์

1.1.3) กำหนดรายละเอียดการจัดทำคำของบประมาณให้ครอบคลุมกิจกรรม ตัวชี้วัด และกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงานโครงการที่มีความเชื่อมโยงกันให้เพียงพอต่อการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการที่กำหนดไว้ และสรุปข้อสังเกตคำเสนอของบประมาณในการกำหนดกิจกรรม ตัวชี้วัด และ กลุ่มเป้าหมายที่ไม่เกี่ยวข้องให้หน่วยงานเสนอของบประมาณนำกลับไปปรับปรุง โดยการเสนอของบประมาณ ในภาพรวมแผนบูรณาการ สศก. ขอตั้งงบประมาณเบิกจ่ายไว้ที่ สศก. เพื่อเบิกจ่ายให้กับหน่วยงานร่วมบูรณาการต่อไป

1.1.4) จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงให้ครอบคลุมปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อการ ดำเนินโครงการ

1.1.5) กำหนดรูปแบบ กิจกรรม ตัวชี้วัดและกลุ่มเป้าหมายในการติดตามประเมินผล แผนงานโครงการ โดยให้หน่วยงานเสนอขอแผนงานโครงการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

1.2) การประชุมร่วมกับหน่วยงานบูรณาการ สศก. ในฐานะหน่วยงานเจ้าภาพจัดประชุม ชี้แจงทำความเข้าใจกับหน่วยงานร่วมบูรณาการ ให้รับทราบและดำเนินการให้สอดคล้องกัน ดังนี้

2.1.1) ความเชื่อมโยงแผนงานโครงการในแผนบูรณาการเศรษฐกิจฐานรากตั้งแต่ต้น ทางถึงปลายทางมีกิจกรรม ตัวชี้วัด กลุ่มเป้าหมาย และผลลัพธ์ของโครงการอย่างไร

2.1.2) การจัดทำรายละเอียดคำของบประมาณในแผนงานโครงการมีกิจกรรม ตัวชี้วัด และกลุ่มเป้าหมายใดที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับแผนงานโครงการ โดยขอให้หน่วยงานที่มีกิจกรรม ตัวชี้วัด และกลุ่มเป้าหมายไม่สอดคล้องกับแผนงานโครงการกลับไปพิจารณาปรับปรุงแล้วเสนอมาใหม่

2.1.3) การบริหารความเสี่ยงปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อโครงการ

2.1.4) รูปแบบการติดตามประเมินผลโครงการอย่างมีส่วนร่วม โดยหน่วยงานเจ้าภาพ สศก. ร่วมกับหน่วยงานดำเนินการโครงการติดตามประเมินผล กิจกรรม ตัวชี้วัด กลุ่มเป้าหมายและผลลัพธ์โครงการ

2) การดำเนินการ

2.1) หน่วยงานเจ้าภาพ สศก. อำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาที่มีในระหว่างดำเนินโครงการ จัดสรรงบประมาณตามเวลาให้กับหน่วยงานร่วมบูรณาการตามเวลาที่กำหนด และติดตามประเมินผลร่วมกับหน่วยงานร่วมบูรณาการ

2.2) หน่วยงานบูรณาการในพื้นที่ ดำเนินการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจให้เจ้าหน้าที่ จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ที่ต้องใช้ตามแผนงานโครงการที่ได้รับอนุมัติ บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดการปัญหาที่เกิดขึ้นตามแผนบริหารความเสี่ยงโครงการที่กำหนดไว้ พร้อมรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณให้หน่วยงานเจ้าภาพ สศก. ทราบทุกไตรมาส รวมทั้งร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรม ตัวชี้วัด กลุ่มเป้าหมาย ร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพ สศก.

3) การติดตามประเมินผล

3.1) หน่วยงานเจ้าภาพ สศก. โดยศูนย์ประเมินผล (ศปผ.) ดำเนินการติดตามประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ศปผ.ติดตามผลการดำเนินงานที่ได้รับรายงานมาจากหน่วยงานร่วมบูรณาการเป็นรายไตรมาส สรุปเสนอกองนโยบายและแผน (กนผ.) รายไตรมาสเพื่อทราบและใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการแผนงานโครงการต่อไป ส่วนที่ 2 ศปผ. ลงพื้นที่ติดตามประเมินผลโครงการช่วงปลายปีงบประมาณร่วมกับหน่วยงานร่วมบูรณาการในพื้นที่ตามกิจกรรม ตัวชี้วัด กลุ่มเป้าหมาย ตามที่กำหนด นำมาสรุปข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเสนอ กนผ.ทราบเมื่อสิ้นปีงบประมาณ

3.2) หน่วยงานบูรณาการในพื้นที่ ดำเนินการติดตามประเมินผล 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 รายงานผลการดำเนินงานให้กับหน่วยงานเจ้าภาพ สศก. ตามที่กำหนดรายไตรมาส และส่วนที่ 2 ร่วมติดตามประเมินผลโครงการในช่วงปลายปีงบประมาณร่วมกับหน่วยงานเจ้าภาพ สศก. โดย ศปผ. ส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ร่วมติดตามประเมินผลดำเนินงานตามกิจกรรม ตัวชี้วัด กลุ่มเป้าหมายตามที่โครงการกำหนดไว้ เพื่อสรุปผลสัมฤทธิ์ของโครงการและข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

4) การปรับปรุงการดำเนินงาน

หน่วยงานเจ้าภาพ สศก. โดย กนผ. นำผลการติดตามประเมินผลที่ ศปผ.ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานบูรณาการในพื้นที่มาปรับปรุงการจัดทำข้อเสนอแนะการจัดทำแผนงานโครงการที่มีกิจกรรม ตัวชี้วัด กลุ่มเป้าหมายเชื่อมโยงกันอย่างสมบูรณ์ และการปรับปรุงการดำเนินงานในพื้นที่ให้กลไกการดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมทั้งทบทวนและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงโดยนำปัจจัยความเสี่ยงใดที่เกิดขึ้นแล้วและอาจจะเกิดขึ้นในระยะต่อไปนำมาทำแผนบริหารความเสี่ยงเพิ่มเติม

ทั้งนี้ แนวทางการการปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานดังกล่าว นำไปเสนอในการประชุมคณะกรรมการจัดทำงบประมาณรายจ่ายบูรณาการประจำปีงบประมาณที่มีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ให้ได้รับทราบเพื่อมอบหมายให้หน่วยงานร่วมบูรณาการที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะต่อไป

2.2.4 ปัจจัยที่อาจจะกระทบต่อความสำเร็จ

การดำเนินงานตามข้อเสนอ อาจมีปัจจัยที่อาจกระทบต่อความสำเร็จ ดังนี้

- 1) **การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง** จากการที่รัฐบาลใหม่มีนโยบายใหม่ทำอาจทำให้กระทรวงและหน่วยงานต่างๆ ที่ร่วมบูรณาการงานปรับเปลี่ยนแผนงานโครงการไปทำงานตามนโยบายใหม่แทน
- 2) **งบประมาณที่ได้รับจัดสรรลดลง** เนื่องจากรัฐบาลอาจต้องจัดสรรงบประมาณไปให้นโยบายใหม่ที่มีความสำคัญเร่งด่วนทำให้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรอาจลดลง
- 3) **โรคระบาดและภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดความรุนแรง** หากเกิดภัยดังกล่าวรุนแรงอาจส่งผลให้แผนงานโครงการมีความล่าช้า เหมือนการเกิดขึ้นของโรคโควิด 19 ที่ผ่านมาก็ทำให้แผนงานมีความล่าช้า
- 4) **การจัดทำโครงการแบบเดิม** อาจทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ
- 5) **ระบบและกลไกบูรณาการงานไม่พัฒนา** อาจทำงานไม่ประสบความสำเร็จมีปัญหาติดขัดหลายประการตามข้อสังเกตในอดีตที่ผ่านมา

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ เพื่อให้งานต่อเนื่อง สศค.ต้องนำเสนอผลการติดตามประเมินผลโครงการให้ผู้บริหารชุดใหม่และหน่วยงานร่วมบูรณาการทราบถึงผลโครงการที่ช่วยผู้มีรายได้น้อย ให้มีการจัดทำโครงการและสนับสนุนงบประมาณให้ตามที่เสนอขอมา และ สศค. ต้องบูรณาการการจัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนในการจัดทำโครงการที่ผ่านมา เพื่อจัดทำโครงการเสนอได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับแนวทาง กลุ่มเป้าหมาย และตัวชี้วัดที่กำหนด ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ต้องมีแผนบริหารความเสี่ยงให้การดำเนินงานที่อาจหยุดชะงักในบางช่วงเวลาสามารถดำเนินการได้ทันตามเวลา เป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนด

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความชัดเจนในการกำหนดแนวทางและวิสัยทัศน์ขององค์กรหรือกลุ่มงาน และสามารถสื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับทีมงานได้อย่างชัดเจน มีรายละเอียด ดังนี้

- 1) **วิสัยทัศน์ (Vision)** ผู้นำที่มีภาวะนี้มีความเข้าใจในทิศทางและเป้าหมายขององค์กรหรือทีมงาน และสามารถนำทีมไปสู่วิสัยทัศน์ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) **ความเชี่ยวชาญ (Expertise)** ผู้นำที่มีความรู้และทักษะในด้านที่เกี่ยวข้องกับการกิจสำคัญขององค์กร มีความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา และสามารถตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยความเชี่ยวชาญนี้จะช่วยให้ผู้นำสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจจากสมาชิกในทีมซึ่งนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น โดยใช้ทักษะในการวิเคราะห์สถานการณ์และการตัดสินใจเพื่อหาทางออกที่เหมาะสม

3) การสื่อสาร (Communication) ผู้นำที่มีทักษะการสื่อสารที่ดีสามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจนและเข้าใจกับสมาชิกในทีม การใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมและชัดเจนช่วยให้ทุกคนเข้าใจและรับฟังข้อเสนอได้อย่างเต็มที่ โดยสามารถโต้ตอบและฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการสร้างสรรค์และพัฒนาทักษะของสมาชิกในทีม ใช้เทคนิคการนำเสนอที่เหมาะสม เช่น การใช้สื่อสารสื่อประสมที่ช่วยให้เรื่องราวมีความน่าสนใจ และเป็นศูนย์กลางในการนำเสนอและสร้างพื้นที่ให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย

4) การกำหนดแผนและบริหาร (Planning and Execution) ผู้นำที่มีความสามารถในการวางแผนและบริหารการดำเนินงาน โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถนำทีมไปสู่การปฏิบัติตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนขั้นตอนการเตรียมและนำเสนอข้อเสนอได้อย่างมีระเบียบ รวมถึงการกำหนดทีมงานที่เหมาะสมและมีความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนด มีการบริหารเวลาที่ดีและสามารถจัดการทรัพยากรให้เพียงพอเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงาน

5) การสร้างทีมและการบริหาร (Team Building and Management) ผู้นำมีภาวะในการสร้างทีมที่มีความสามารถและศักยภาพในการปฏิบัติงาน และสามารถบริหารจัดการทีมให้มีผลงานที่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการเลือกบุคคลที่เหมาะสมและสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการทำงานร่วมกัน มีความมั่นใจในความสำเร็จของงานที่ทำ

3. แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

- ข้อสังเกตคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สภาผู้แทนราษฎร. (2565). ค้นเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parbudget/more_news.php?cid=40
- ข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 วุฒิสภา. (2565). ค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงจาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/589897>
- ข้อสังเกตคณะอนุกรรมการพิจารณาความเชื่อมโยงงบประมาณกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ. (2565). ค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงจาก <https://www.senate.go.th/view/290/TH-TH/?cid=2437&ctype=2&scid=2441&status=1>
- ข้อสังเกตคณะอนุกรรมการแผนงานบูรณาการ 1 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ค้นเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2566. (2565). เข้าถึงจาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/main.php?filename=committee_BillBudget_Index
- ศูนย์ประเมินผล. (2564). การติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- ศูนย์ประเมินผล. (2565). การติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- ศูนย์ประเมินผล. (2566). การติดตามโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- ศูนย์ประเมินผล. (2565). รายงานการติดตามผลการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ไตรมาสที่ 4.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2559). คู่มือการส่งเสริมการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก : สำนักสนับสนุนขบวนองค์กรชุมชน และสำนักสื่อสารการพัฒนา.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2565) ข้อสังเกตรายงานการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการดำเนินงานแผนงานบูรณาการการพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก. ค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2566. เข้าถึงจาก <https://www.audit.go.th/sites/default/files/files/inspection-results.pdf>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). สสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2565. ค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงจาก <http://www.nso.go.th/sites/2014//สำรวจ/ด้านสังคม/รายได้รายจ่ายครัวเรือน/ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน.aspx>
- ThaiWinner. (2564). PDCA คืออะไร – วงจรบริหารสี่ขั้นตอน 4 ขั้นตอน. ค้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงจาก <https://thaiwinner.com/pdca-cycle/>

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

ดร.รัฐพล สายะพันธ์

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต เศรษฐศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ.2540
 ปริญญาโท วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.2544
 ปริญญาเอก ปรัชญาดุสิตบัณฑิต การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.2558

ประสบการณ์การรับราชการ

- ปี 2542 เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 3 สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ
 สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 ปี 2543 เศรษฐกร 3 สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 ปี 2544 เศรษฐกร 4 สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 ปี 2546 เศรษฐกร 5 สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 ปี 2548 เศรษฐกร 6ว. สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 ปี 2550 เศรษฐกร 7ว. สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 ปี 2553 เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 ปี 2561 ผู้อำนวยการส่วนภูมิสารสนเทศ ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 ปี 2563 รองผู้อำนวยการ ศูนย์ข้อมูลเกษตรแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 ปี 2563 ผู้อำนวยการส่วนวิจัยเศรษฐกิจพืชสวน สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร
 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 ปี 2563 ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 6 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 (อำนวยการสูง)
 ปี 2565 – ปัจจุบัน ผู้อำนวยการศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
 (อำนวยการสูง)

ผลงานทางวิชาการ

เอกสารวิจัย

1. การใช้เนียร์อินฟราเรดสเปกโตรสโคปีและการสะท้อนเชิงสเปกตรัมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการธาตุอาหารเฉพาะพื้นที่สำหรับข้าวขาวดอกมะลิ 105 โครงการปิงปวงประมาณ: 2563 (2563-2564)
 ของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (สวก.)

2. การศึกษารูปแบบและปัจจัยความสำเร็จของการเกษตรแบบมีสัญญาในการผลิตพืชของไทย ปี 2555 ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
3. การเตรียมความพร้อมของภาคเกษตรเพื่อรองรับผลกระทบจากข้อตกลงเขตการค้าเสรี ปี 2551 ของสภาวิจัยแห่งชาติ (วช.)
4. การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แบบวิถีชุมชน ปี 2553 ของสภาวิจัยแห่งชาติ (วช.)
5. แนวทางในการจัดการภัยพิบัติที่เหมาะสมกับประเทศไทย ปี 2556 ของสภาวิจัยแห่งชาติ (วช.)
6. วิถีชีวิตของประชาชนบริเวณเขื่อนภูมิพล อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ปี 2547” ของสภาวิจัยแห่งชาติ (วช.)

เอกสารตำราการสอนของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ระดับปริญญาตรี

1. การประยุกต์ความรู้เพื่อการพัฒนาการผลิตพืชอายุสั้น (ปี 2549)
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมชุมชน (ปี 2552)
3. การจัดการทรัพยากรเกษตรเบื้องต้น (ปี 2552)
4. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิตไม้ผลเชิงธุรกิจ (ปี 2553)
5. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพืชไร่อุตสาหกรรม (ปี 2559)
6. กรณีศึกษาการจัดการการผลิตพืชไร่อุตสาหกรรม (ปี 2559)
7. การจัดการการผลิตมะพร้าว (ปี 2559)

ระดับปริญญาโท

1. แนวคิดการจัดการทรัพยากรเกษตร (ปี 2551)
2. การเกษตรทางเลือกและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (ปี 2551)
3. การพัฒนาทรัพยากรการผลิตพืชโดยภาครัฐ (ปี 2551)
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงสำรวจ (ปี 2552)
5. การวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจในการจัดการทรัพยากรเกษตร (ปี 2557)
6. การเกษตรทางเลือก (ปี 2558)
7. การพัฒนาทรัพยากรเกษตรเพื่อการผลิตพืชโดยภาครัฐ (ปี 2558)

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการศูนย์ประเมินผล

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ 50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900